

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2023. gada 22. jūnijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības pilsonība – LESD 20. pants – Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā – Dalībvalsts lēmums atteikt uzturēšanās atļauju trešās valsts valstspiederīgajam, kas ir tāda nepilngadīga bērna vecāks, kuram ir šīs dalībvalsts pilsonība – Bērns, kurš atrodas ārpus Eiropas Savienības teritorijas un kurš nekad nav dzīvojis tās teritorijā

Lietā C-459/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Utrehtā, Nīderlande) iesniegusi ar 2020. gada 10. septembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 15. septembrī, tiesvedībā

X

pret

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], Tiesas priekšsēdētāja vietnieks L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], kas pilda pirmās palātas tiesneša pienākumus, tiesneši P. Dž. Švīrebs [*P. G. Xuereb*], A. Kumins [*A. Kumin*] (referents) un I. Ziemele,

ģenerāladvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

sekretāre: M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2022. gada 23. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- X vārdā – *M. van Werven* un *J. Werner, advocaten,*
- Nīderlandes valdības vārdā – *M. K. Bulterman* un *C. S. Schillemans,* pārstāves,
- Dānijas valdības vārdā – *M. Jespersen, J. Nymann-Lindegren* un *M. Søndahl Wolff,* pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

- Vācijas valdības vārdā – *J. Möller* un *R. Kanitz*, pārstāvji,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *C. Ladenburger*, *E. Montaguti* un *G. Wils*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2022. gada 16. jūnija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par LESD 20. panta interpretāciju.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp Taizemes pilsoni X un *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (tieslietu un drošības valsts sekretārs, Nīderlande; turpmāk tekstā – “valsts sekretārs”) par pēdējā minētā lēmumu noraidīt X pieteikumu par uzturēšanās atļauju.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 3 X likumīgi uzturējās Nīderlandē, kur viņa bija precējusies ar Nīderlandes pilsoni A. Šajā laulībā piedzima bērns, kas ir Nīderlandes pilsonis.
- 4 Šis bērns, kuram lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas brīdī bija desmit gadi, ir dzimis Taizemē, kur viņu audzināja vecmāte no mātes puses, un X pēc bērna piedzimšanas atgriezās Nīderlandē. Bērns vienmēr ir dzīvojis šajā trešā valstī un nekad nav ceļojis nedz uz Nīderlandi, nedz kādu citu Eiropas Savienības dalībvalsti.
- 5 Ar 2017. gada 22. maija lēmumu Nīderlandes iestādes atcēla X uzturēšanās tiesības ar atpakaļejošu spēku no 2016. gada 1. jūnija, kas ir A un X faktiskās attiecību pārtraukšanas datums.
- 6 2018. gada 17. maijā tika pasludināta A un X laulības šķiršana.
- 7 2019. gada 6. maijā valsts sekretārs paziņoja X, ka 2019. gada 8. maijā viņa tiks izraidīta uz Bangkoku (Taizeme).
- 8 2019. gada 7. maijā X lūdza atļauju uzturēties Nīderlandē pie šīs dalībvalsts pilsoņa B. Izvērtējot šo pieteikumu, Nīderlandes iestādes pēc savas ierosmes pārbaudīja, vai prasītāja pamatlietā varēja iegūt atvasinātās uzturēšanās tiesības saskaņā ar LESD 20. pantu, lai varētu uzturēties ar savu bērnu Savienības teritorijā.
- 9 2019. gada 8. maija lēmumā valsts sekretārs noraidīja minēto pieteikumu tostarp tādēļ, ka X nevarēja atsaukties uz atvasinātajām uzturēšanās tiesībām saskaņā ar LESD 20. pantu, kā tās atzina Tiesa 2017. gada 10. maija spriedumā *Chavez-Vilchez* u.c. (C-133/15, EU:C:2017:354).
- 10 2019. gada 8. maijā X tika izraidīta uz Bangkoku.

- 11 Ar 2019. gada 2. jūlija lēmumu valsts sekretārs noraidīja X iesniegto sūdzību par 2019. gada 8. maija lēmumu. Pēc tam X vērsās iesniedzējtiesā ar prasību, kurā viņa apgalvo, ka šī lēmuma par uzturēšanās atteikumu dēļ viņas bērnam, lai arī viņš ir Nīderlandes pilsonis, ir liegta iespēja uzturēties Savienībā un ka tā rezultātā ar minēto lēmumu tiek apšaubīta tiesību, kas viņam ir Savienības pilsoņa statusa dēļ, lietderīgā iedarbība.
- 12 Šajā ziņā X uzsver, ka viņas bērns, kurš vienmēr ir bijis tās apgādībā gan juridiski, gan finansiāli un ar kuru viņa vienmēr ir uzturējusi emocionālas attiecības, ir pilnībā atkarīgs no viņas. Tā precizē, ka kopš atgriešanās Taizemē viņa katru dienu rūpējas par bērnu. Bērns vecāmaite no mātes puses sava veselības stāvokļa dēļ vairs nevarot rūpēties par bērnu. X piebilst, ka ar Surinas tiesas (Taizeme) 2020. gada 5. februāra spriedumu viņai esot piešķirta pilnīga aizgādība pār bērnu.
- 13 Tā kā šis bērns nerunā nedz angļu, nedz holandiešu valodā, viņš nevarot sazināties ar savu tēvu, ar kuru viņam kopš 2017. gada vairs neesot bijis nekādas saskarsmes. X uzskata, ka A nav nekādas emocionālas saiknes ar bērnu un viņš nav uzņēmis nekādu apgādību saistībā ar viņu.
- 14 Valsts sekretārs apgalvo, ka X adresētais lēmums par uzturēšanās atteikumu nenozīmē, ka viņas bērnam ir jāatstāj Savienības teritorija, jo kopš dzimšanas viņš uzturas Taizemē. Turklāt nevar tikt automātiski uzskatīts, ka X ir pilnīga aizgādība pār bērnu, jo Taizemes tiesas spriedums, uz kuru viņa šajā ziņā atsaucas, neesot bijis legalizēts. Turklāt X neesot pierādījusi, ka kopš atgriešanās Taizemē viņa faktiski rūpējas par bērnu. Neesot nekādu objektīvu pierādījumu tam, ka starp viņu un bērnu pastāvētu tāda atkarības saikne, ka bērns būtu spiests uzturēties ārpus Savienības teritorijas, ja X tiktu atteiktas uzturēšanās tiesības. Esot iespējams, ka tas, ka bērns gandrīz visu savu dzīvi ir ticis nošķirts no savas mātes, ir ietekmējis viņa pieķeršanos un tāpat viņa atkarību no mātes. Turklāt A loma bērna dzīvē neesot skaidra, un tas, ka X apgalvo, ka A nerūpējas par bērnu, esot subjektīvs elements. Valsts sekretārs piebilst, ka X nav pierādījusi, ka viņas bērns vēlētos pārcelties uz dzīvi Nīderlandē vai ka šī bērna interesēs būtu, lai viņa mātei būtu uzturēšanās atļauja šajā dalībvalstī.
- 15 Iesniedzējtiesai ir šaubas par principu, kurus Tiesa ir noteikusi 2011. gada 8. marta spriedumā *Ruiz Zambrano* (C-34/09, EU:C:2011:124), 2011. gada 15. novembra spriedumā *Dereci* u.c. (C-256/11, EU:C:2011:734), 2012. gada 6. decembra spriedumā *O* u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776), kā arī 2017. gada 10. maija spriedumā *Chavez-Vilchez* u.c. (C-133/15, EU:C:2017:354), piemērojamību tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā, kurā nepilngadīgs bērns, Savienības pilsonis, uzturas ārpus Savienības teritorijas un nekad šajā teritorijā nav uzturējies.
- 16 Iesniedzējtiesa precizē, ka Tiesas noraidošā atbilde saskaņā ar Nīderlandes tiesībām nozīmētu, ka trešās valsts valstspiederīgajam, kas ir nepilngadīgs Savienības pilsoņa vecāks, nekad nevarētu tikt piešķirtas uzturēšanās tiesības, kas atvasinātas no LESD 20. panta, un viņš varētu likumīgi ieceļot Nīderlandē tikai tad, ja viņš iesniegtu uzturēšanās pieteikumu, kas balstīts uz tiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. panta izpratnē. Saskaņā ar Nīderlandes tiesību aktiem šāds pieteikums principā prasa, lai pieteikuma iesniedzējam būtu termiņuzturēšanās atļauja kā paplašinātās ģimenes loceklis. Tomēr šim nolūkam ģimenes loceklis, pie kura ir paredzēta uzturēšanās, proti, "apgādniekam", tostarp ir jābūt vecākam par 21 gadu. Pēc definīcijas nepilngadīgs bērns nevar izpildīt šo nosacījumu, un tas nozīmējot, ka šādam uzturēšanās pieteikumam jau no paša sākuma nav nekādu izredžu būt sekmīgam.

17 Turklāt iesniedzējtiesa šaubās par Savienības pilsoņa atkarības attiecību esamības no trešās valsts valstspiederīgā vērtējuma kritērijiem, kā arī par jautājumu par bērna faktisko aizgādību pamatlietas kontekstā.

18 Šādos apstākļos *rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht* [Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Utrehtā, Nīderlande] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā, ka dalībvalsts trešās valsts valstspiederīgajam, kura apgādībā atrodas nepilngadīgs bērns, Savienības pilsonis, kurš faktiski ir atkarīgs no šī trešās valsts valstspiederīgā, liedz uzturēšanās tiesības dalībvalstī, kuras pilsonība ir nepilngadīgajam Savienības pilsonim, kaut arī nepilngadīgais Savienības pilsonis atrodas ārpus šīs dalībvalsts, kā arī ārpus Savienības, un/vai nekad nav uzturējies Savienības teritorijā, tādējādi faktiski liedzot nepilngadīgajam Savienības pilsonim ieceļot Savienības teritorijā?
- 2) a) Vai (nepilngadīgiem) Savienības pilsoņiem ir jāapliecina vai jāpierāda interese izmantot savas tiesības, kas izriet no viņu Savienības pilsonības?
b) Vai šajā kontekstā var būt nozīme tam, ka nepilngadīgi Savienības pilsoņi parasti nespēj patstāvīgi izvirzīt savas tiesības un nedrīkst paši izlemt par savu uzturēšanās vietu, bet ir atkarīgi no (kāda no) vecākiem, kā rezultātā Savienības pilsoņa tiesības var tikt izmantotas nepilngadīgā Savienības pilsoņa vārdā, kas savukārt, iespējams, ir pretrunā citām bērna interesēm 2017. gada 10. maija sprieduma lietā *Chavez Vilchez* u.c. izpratnē (C-133/15, EU:C:2017:354)?
c) Vai runa ir par absolūtām tiesībām tādā nozīmē, ka nedrīkst tikt radīti šķēršļi vai ka dalībvalstij, kuras pilsonis ir (nepilngadīgais) Savienības pilsonis, ir pat pozitīvs pienākums nodrošināt šo tiesību izmantošanu?
- 3) a) Vai, vērtējot to, vai pastāv atkarības attiecības pirmā jautājuma izpratnē, izšķiroša nozīme ir tam, ka trešās valsts valstspiederīgais vecāks pirms pieteikuma iesniegšanas vai pirms lēmuma, ar kuru viņam liegtas uzturēšanās tiesības, pieņemšanas, vai pirms tam, kad (valsts) tiesa attiecīgā tiesvedībā lemj par šo atteikumu, ikdienā ir rūpējies par nepilngadīgo Savienības pilsoni, vai arī citi līdz šim ir pildījuši šo uzdevumu un/vai var to (turpināt) pildīt?
b) Vai šajā kontekstā var prasīt, ka nepilngadīgs Savienības pilsonis, lai varētu faktiski izmantot savas no Savienības tiesību aktiem izrietošās tiesības, apmetas Savienības teritorijā kopā ar otru vecāku, kurš ir Savienības pilsonis, bet kuram, iespējams, vairs nav nepilngadīgā aizgādības tiesību?
c) Ja tas tā ir, vai ir kāda nozīme tam, vai šis vecāks īsteno un ir īstenojis nepilngadīgā aizgādības tiesības un/vai tiesisko, finansiālo vai emocionālo apgādību un vai viņš ir gatavs uzņemt šo apgādību un/vai rūpēties par nepilngadīgo?
d) Ja izrādītos, ka trešās valsts valstspiederīgajam vecākam ir pilnas aizgādības tiesības pār nepilngadīgo Savienības pilsoni, vai tas tad nozīmē, ka jautājumam par tiesisku, finansiālu un/vai emocionālu apgādību ir jāpiešķir mazāka nozīme?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 19 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka apstākļi, ka nepilngadīgs bērns, Savienības pilsonis, kuram ir dalībvalsts pilsonība, kopš dzimšanas dzīvo ārpus šīs dalībvalsts teritorijas un nekad nav uzturējies Savienības teritorijā, izslēdz to, ka viens no viņa vecākiem, trešās valsts valstspiederīgais, no kura šis bērns ir atkarīgs, var saņemt atvasinātās uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz šo pantu.
- 20 Vispirms ir jāatgādina, ka atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai LESD 20. pantā ikvienai personai, kam ir dalībvalsts pilsonība, tiek piešķirts Savienības pilsoņa statuss, kas ir dalībvalstu pilsoņu pamatstatuss (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2011. gada 8. marts, *Ruiz Zambrano*, C-34/09, EU:C:2011:124, 41. punkts, un 2022. gada 9. jūnijs, *Préfet du Gers et Institut national de la statistique et des études économiques*, C-673/20, EU:C:2022:449, 49. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 21 Savienības pilsonība ikvienam Savienības pilsonim nodrošina primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ievērojot LESD noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai noteiktos pasākumus (spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 22 Tiesa nosprieda, ka LESD 20. pants nepieļauj tādus valsts pasākumus, tostarp lēmumus atteikt uzturēšanos Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem, kuru rezultātā Savienības pilsoņiem tiek atņemta iespēja faktiski izmantot tiesības, kas piešķirtas saskaņā ar viņu statusu (skat. it īpaši spriedumus, 2011. gada 8. marts, *Ruiz Zambrano*, C-34/09, EU:C:2011:124, 42. punkts; 2012. gada 6. decembris, *O u.c.*, C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 45. punkts, kā arī 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez u.c.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 61. punkts).
- 23 Turpretī LESD normās par Savienības pilsonību trešo valstu valstspiederīgajiem netiek piešķirtas autonomas tiesības. Proti, iespējamās tiesības, kādas šādiem valstspiederīgajiem tiek piešķirtas, ir nevis minēto valstspiederīgo personīgās tiesības, bet gan tiesības, kuras atvasinātas no Savienības pilsoņa tiesībām. Minēto atvasināto tiesību mērķis un pamatojums balstās uz konstatējumu, ka atteikums tās atzīt var apdraudēt it īpaši Savienības pilsoņa pārvietošanās un uzturēšanās brīvību Savienības teritorijā (spriedums, 2022. gada 7. septembris *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Uzturēšanās tiesību saskaņā ar LESD 20. pantu raksturs), C-624/20, EU:C:2022:639, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 24 Šajā ziņā Tiesa jau ir konstatējusi, ka pastāv ļoti īpašas situācijas, kurās, lai gan nav piemērojamas Savienības atvasinātās tiesības par trešo valstu valstspiederīgo uzturēšanās tiesībām un attiecīgais Savienības pilsonis nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, izņēmuma kārtā uzturēšanās tiesības trešās valsts valstspiederīgajam, kurš ir minētā pilsoņa ģimenes loceklis, tomēr ir jāpiešķir, jo citādi netiktu ievērota Savienības pilsonības lietderīgā iedarbība, ja šādu tiesību atteikuma dēļ šis pilsonis faktiski būtu spiests atstāt Savienības teritoriju kopumā, tādējādi liedzot viņam iespēju efektīvi izmantot to tiesību būtību, kuras piešķirtas ar šo statusu (2018. gada 8. maijs, *K.A. u.c.* (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 51. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 25 Šā sprieduma iepriekšējā punktā minētās situācijas raksturo tas, ka, pat ja tās tiek regulētas tiesību aktos, kas *a priori* ietilpst dalībvalstu kompetencē, proti, tiesiskajā regulējumā par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un uzturēšanās tiesībām, ārpus Savienības atvasināto tiesību piemērošanas jomas, kas noteiktos apstākļos paredz šo tiesību piešķiršanu, šīm situācijām tomēr ir raksturīga saikne ar Savienības pilsoņa pārvietošanās un uzturēšanās brīvību, un, lai šī brīvība netiktu aizskarta, netiek pieļauts, ka šādiem valstspiederīgajiem tiek atteiktas ieceļošanas un uzturēšanās tiesības dalībvalstī, kurā dzīvo šis pilsonis (spriedums, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez u.c.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 64. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 26 Tomēr no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka atteikums uzturēšanās tiesības piešķirt trešās valsts valstspiederīgajam var apdraudēt Savienības pilsonības lietderīgo iedarbību tikai tad, ja starp šo trešās valsts valstspiederīgo un Savienības pilsoni, viņa ģimenes locekli, ir tādas atkarības attiecības, kuru rezultātā Savienības pilsonis būtu spiests pavadīt attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo un atstāt Savienības teritoriju kopumā (spriedumi, 2018. gada 8. maijs, *K.A. u.c.*(Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 52. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2022. gada 7. septembris, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Uzturēšanās tiesību saskaņā ar LESD 20. pantu raksturs), C-624/20, EU:C:2022:639, 37. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 27 No Tiesas judikatūras arī izriet, ka, tāpat kā tiesību uzturēties dalībvalsts teritorijā atteikšana vai zaudēšana, aizliegums ieceļot Savienības teritorijā, kas noteikts trešās valsts valstspiederīgajam, kas ir Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, var liegt šim pilsonim faktiski izmantot to tiesību būtību, kuras piešķirtas ar viņa statusu, ja starp šīm personām pastāvošo atkarības attiecību dēļ šis ieceļošanas aizliegums faktiski liek minētajam pilsonim atstāt Savienības teritoriju kopumā, lai pavadītu savu ģimenes locekli – trešās valsts valstspiederīgo, uz kuru attiecas minētais aizliegums (spriedums, 2023. gada 27. aprīlis, *M.D.*(Aizliegums ieceļot Ungārijā), C-528/21, EU:C:2023:341, 60. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 28 Tādējādi tādā situācijā, kāda ir pamatlietā aplūkotā, atteikums piešķirt uzturēšanās tiesības nepilngadīga bērna, Savienības pilsoņa, vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, atšķirībā no situācijām, kas tiek aplūkotas lietās saistībā ar LESD 20. pantu, par kurām Tiesa jau ir lēmusi, nevar izraisīt to, ka šis bērns būtu spiests pavadīt savu vecāku, trešās valsts valstspiederīgo, un atstāt Savienības teritoriju, ņemot vērā, ka kopš dzimšanas viņš dzīvo trešā valstī un nekad nav uzturējies Savienībā.
- 29 Tomēr, pirmkārt, lai gan Tiesa šī sprieduma 22. punktā minētajā judikatūrā ir norādījusi, ka attiecīgais bērns vienmēr ir uzturējies savas pilsonības dalībvalstī, šī precizējuma mērķis bija vienīgi uzsvērt, ka atvasināto uzturēšanās tiesību, kas izriet no LESD 20. panta, izmantošana ir atkarīga nevis no tā, vai šis bērns ir izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos Savienībā, bet gan no viņa Savienības pilsonības, kas ir statuss, kurš viņam ir neatkarīgi no minēto tiesību īstenošanas, tikai tāpēc vien, ka viņam ir kādas dalībvalsts pilsonība.
- 30 Otrkārt, gadījumā, ja starp bērnu, Savienības pilsoni, un viņa vecāku, trešās valsts valstspiederīgo, pastāv atkarības saikne, atteikums šim pēdējam uzturēties dalībvalstī, kuras pilsonība ir šim bērnam, var liegt minētajam bērnam uzturēties vai pārvietoties Savienības teritorijā, jo tad viņam būtu jāuzturas trešā valstī pie šī vecāka.
- 31 Šajā ziņā sekas, kas attiecībā uz bērnu, Savienības pilsoni, tiek radītas tādēļ, ka viņam praktiski ir liegts ieceļot un uzturēties Savienībā, ir jāuzskata par līdzīgām sekām, kas rodas tādēļ, ka viņam ir pienākums atstāt Savienības teritoriju.

- 32 Kā izriet no šī sprieduma 23. punkta, LESD noteikumi par Savienības pilsonību piešķir trešo valstu valstspiederīgajiem tikai tiesības, kas ir atvasinātas no Savienības pilsonim piemītošajām tiesībām.
- 33 Saskaņā ar LESD 20. pantu atzītās trešās valsts valstspiederīgā kā Savienības pilsoņa ģimenes locekļa uzturēšanās tiesības tādējādi ir pamatotas ar to, ka šāda uzturēšanās ir nepieciešama, lai šis Savienības pilsonis faktiski varētu izmantot ar šo statusu saistīto tiesību būtību tikmēr, kamēr turpinās atkarības attiecības ar minēto valstspiederīgo (spriedums, 2022. gada 7. septembris *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Uzturēšanās tiesību saskaņā ar LESD 20. pantu raksturs), C-624/20, EU:C:2022:639, 41. punkts).
- 34 Uzturēšanās tiesību atteikums bērnam, Savienības pilsoņa, vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, var ietekmēt šī bērna tiesības tikai tad, ja bērns ieceļotu attiecīgās dalībvalsts teritorijā kopā ar šo vecāku vai pievienotos šim vecākam un pēc tam paliktu šajā teritorijā.
- 35 Savukārt gadījumā, ja bērnam, Savienības pilsoņa, vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, viens pats uzturētos Savienības teritorijā, lai gan šis bērns paliktu trešā valstī, lēmumam, ar kuru šim vecākam tiek atteiktas tiesības uzturēties šajā teritorijā, nebūs nekādas ietekmes uz minētā bērna tiesību īstenošanu.
- 36 Līdz ar to no LESD 20. panta izrietošās uzturēšanās tiesības nevar tikt piešķirtas nepilngadīgam bērnam, Savienības pilsoņa, vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, situācijā, kad ne šī vecāka pieteikums atvasināto uzturēšanās tiesību iegūšanai, ne lietas vispārējais konteksts neļauj secināt, ka šis bērns, kurš nekad nav uzturējies dalībvalstī, kuras pilsonība viņam ir, īsteno savas Savienības pilsoņa tiesības, ieceļojot un uzturoties kopā ar minēto vecāku šīs dalībvalsts teritorijā.
- 37 Iesniedzējtiesai, kurai vienīgajai ir jurisdikcija šajā ziņā, ir jāveic vajadzīgās faktu pārbaudes, lai pamatlietā izvērtētu ne tikai to, vai pastāv atkarības attiecības šī sprieduma 26. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē, bet arī to, vai ir pierādīts, ka attiecīgais bērns ieceļos un uzturēsies Nīderlandē ar savu vecāku, trešās valsts valstspiederīgo.
- 38 Nemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka apstākļi, ka nepilngadīgs bērns, Savienības pilsonis, kuram ir kādas dalībvalsts pilsonība, kopš dzimšanas dzīvo ārpus šīs dalībvalsts teritorijas un nekad nav uzturējies Savienības teritorijā, neizslēdz to, ka viens no viņa vecākiem, trešās valsts valstspiederīgais, no kura šis bērns ir atkarīgs, var iegūt atvasinātās uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz šo pantu, ja ir pierādīts, ka minētais bērns ieceļos un uzturēsies tās dalībvalsts teritorijā, kuras pilsonība viņam ir, kopā ar šo vecāku.

Par otro jautājumu

- 39 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts, kurai pieteikumu par atvasinātajām uzturēšanās tiesībām ir iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais, no kura nepilngadīgais bērns, Savienības pilsonis, kam ir šīs dalībvalsts pilsonība, ir atkarīgs un kura bērns kopš dzimšanas dzīvo šajā trešā valstī un nekad nav uzturējies Savienības teritorijā, var noraidīt šo pieteikumu tādēļ, ka pārceļšanās uz šo dalībvalsti, kas nepieciešama, lai bērns varētu izmantot savas Savienības pilsoņa tiesības, nav bērna faktiskajās vai iespējamās interesēs.

- 40 Šajā ziņā ir jānorāda, pirmkārt, ka no šī sprieduma 20. un 22. punktā atgādinātās judikatūras izriet, ka katram Savienības pilsonim piešķirtās tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā izriet tieši no Savienības pilsoņa statusa un to īstenošana nav atkarīga no tā, vai ir pierādīta jebkāda interese izmantot šīs tiesības.
- 41 Turklāt Tiesa šajā ziņā ir nospriedusi, ka saskaņā ar starptautisko tiesību principu, kuru Savienības tiesības nedrīkst neievērot, dalībvalsts nevar atteikt pati saviem valstspiederīgajiem tiesības ieceļot tās teritorijā un tajā palikt un tiem tātad ir beznosacījuma uzturēšanās tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 14. novembris, *Lounes*, C-165/16, EU:C:2017:862, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 Otrkārt, Tiesa jau ir precizējusi, ka nepilngadīgs bērns var atsaukties uz Savienības tiesībās garantētajām tiesībām uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos. Dalībvalsts pilsoņa spēja būt par tādu tiesību subjektu, ko garantē LESD un atvasinātie tiesību akti personu brīvas pārvietošanās jomā, nevar būt pakļauta nosacījumam, ka ieinteresētajai personai jāpasniedz nepieciešamais vecums, lai tā būtu rīcībspējīga pati īstenot minētās tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2004. gada 19. oktobris, *Zhu un Chen*, C-200/02, EU:C:2004:639, 20. punkts).
- 43 Turklāt, lai gan Tiesa, protams, ir nospriedusi, ka iestādēm, kuru kompetencē ir lemt par uzturēšanās atļaujas pieteikumu saskaņā ar LESD 20. pantu, ir jāņem vērā attiecīgā bērna prioritārās intereses, šāda ņemšana vērā ir paredzēta tikai tādēļ, lai novērtētu atkarības attiecību esamību šī sprieduma 26. punktā minētās judikatūras izpratnē vai šajā pantā paredzētās atkāpes no atvasinātajām uzturēšanās tiesībām, kas balstīta uz valsts drošības vai sabiedriskās kārtības apsvērumiem, sekas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez u.c.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 71. punkts, kā arī 2022. gada 5. maijs, *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Ģimenes locekļa uzturēšanās – Nepietiekami līdzekļi), C-451/19 un C-532/19, EU:C:2022:354, 53. punkts). Tādējādi Tiesa uzskatīja, ka uz šīm prioritārajām interesēm var atsaukties nevis tādēļ, lai noraidītu pieteikumu par uzturēšanās atļauju, bet gan, gluži pretēji, lai liegtu pieņemt lēmumu, ar ko šim bērnam būtu jāpamet Savienības teritorija.
- 44 Līdz ar to tādā situācijā, kāda ir pamatlietā, šīs kompetentās iestādes, nepamatoti neaizstājot personas, kurām ir vecāku vara pār attiecīgo bērnu, ja nav veikti pasākumi, lai ierobežotu šīs varas īstenošanu, un nepārkāpjot šī bērna spēju īstenot tiesības, kas viņam izriet no statusa, kurš viņam ir piešķirts ar LESD 20. pantu, kā atgādināts šī sprieduma 42. punktā, nevar noteikt, vai minētā bērna pārceļšanās uz dalībvalsti, kuras pilsonība viņam ir, ir šī bērna interesēs.
- 45 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts, kurai pieteikumu par atvasinātajām uzturēšanās tiesībām ir iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais, no kura nepilngadīgais bērns, Savienības pilsonis, kam ir šīs dalībvalsts pilsonība, ir atkarīgs un kura bērns kopš dzimšanas dzīvo šajā trešā valstī un nekad nav uzturējies Savienības teritorijā, nevar noraidīt šo pieteikumu tādēļ, ka pārceļšanās uz minēto dalībvalsti, kas nepieciešama, lai bērns varētu izmantot savas Savienības pilsoņa tiesības, nav bērna faktiskajās vai iespējamās interesēs.

Par trešo jautājumu

- 46 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka noteicošais elements, lai novērtētu, vai nepilngadīgs bērns, Savienības pilsonis, ir atkarīgs no sava vecāka, trešās valsts valstspiederīgā, ir tas, ka šis pēdējais ne vienmēr ir uzņēmies šī bērna ikdienas aprūpi, pat ja viņam būtu pilnīga aizgādība, kā arī tas, ka minētais bērns attiecīgā gadījumā varētu apmesties Savienības teritorijā pie sava otra vecāka, Savienības pilsoņa.
- 47 Kā izriet no šī sprieduma 26.–28., 30., 31. un 33. punkta, uzturēšanās tiesības saskaņā ar LESD 20. pantu trešās valsts valstspiederīgajam, kas ir Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, tiek piešķirtas tikai ļoti īpašās situācijās, kurās starp šo trešās valsts valstspiederīgo un šo Savienības pilsoni pastāv tādas atkarības attiecības, kuru rezultātā Savienības pilsonim, ja minētajam trešās valsts valstspiederīgajam netiks atzītas uzturēšanās tiesības Savienības teritorijā, būs jāpavada šis valstspiederīgais un jāatstāj šī teritorija kopumā vai arī tam nebūs iespējas ieceļot un uzturēties tās dalībvalsts teritorijā, kuras pilsonis viņš ir.
- 48 Tādējādi atvasināto uzturēšanās tiesību pieteikums ir jāizskata, ņemot vērā atkarības attiecību intensitāti starp vecāku, trešās valsts valstspiederīgo, un viņa nepilngadīgo bērnu, Savienības pilsoni, un šādā vērtējumā ir jāņem vērā visi lietas apstākļi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez u.c.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 71. punkts; 2018. gada 8. maijs, *K.A. u.c.* (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 72. punkts, kā arī 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 56. punkts).
- 49 Šajā ziņā Tiesa uzskatīja – lai novērtētu, vai pastāv šādas atkarības attiecības –, ir jāņem vērā jautājums par šī bērna faktisko aizgādību, kā arī jautājums par to, vai minētā bērna likumīgo, finansiālo vai emocionālo apgādību nodrošina vecāks, kas ir trešās valsts valstspiederīgais. Par nozīmīgiem apstākļiem ir tikuši uzskatīti arī šāda bērna vecums, viņa fiziskā un emocionālā attīstība, viņa emocionālo attiecību līmenis gan ar vecāku, Savienības pilsoni, gan ar vecāku, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais, kā arī risks, ka viņa nošķiršana no pēdējā minētā vecāka varētu ietekmēt šī bērna emocionālo līdzsvaru (spriedums, 2022. gada 7. septembris *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Uzturēšanās tiesību saskaņā ar LESD 20. pantu raksturs), C-624/20, EU:C:2022:639, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 50 No Tiesas judikatūras arī izriet: tas fakts vien, ka dalībvalsts pilsonim – ekonomisku iemeslu dēļ vai arī lai saglabātu ģimenes vienotību Savienības teritorijā – varētu šķist vēlams, lai viņa ģimenes locekļi, kuriem nav dalībvalsts pilsonības, var uzturēties kopā ar viņu Savienības teritorijā, pats par sevi nav pietiekams, lai uzskatītu, ka Savienības pilsonis būs spiests atstāt Eiropas Savienības teritoriju, ja šādas tiesības netiek piešķirtas (spriedums, 2022. gada 5. maijs, *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Ģimenes locekļa uzturēšanās – Nepietiekami līdzekļi), C-451/19 un C-532/19, EU:C:2022:354, 57. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 51 Tādējādi ģimenes saišu, vai tās būtu bioloģiskas vai juridiskas, esamība starp Savienības pilsoni un viņa ģimenes locekli, trešās valsts valstspiederīgo, nevar būt pietiekama, lai pamatotu, ka šim ģimenes loceklim saskaņā ar LESD 20. pantu tiek atzītas atvasinātās uzturēšanās tiesības tās dalībvalsts teritorijā, kuras valstspiederīgais ir šis Savienības pilsonis (spriedums, 2022. gada 5. maijs, *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Ģimenes locekļa uzturēšanās– Nepietiekami līdzekļi), C-451/19 un C-532/19, EU:C:2022:354, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 52 Ņemot vērā visus šos apstākļus, vispirms ir jāuzsver, ka kompetentajām iestādēm ir jāņem vērā situācija, kāda ir brīdī, kad tām ir jāpieņem lēmums, jo šīm iestādēm ir jāizvērtē to lēmuma paredzamās sekas attiecībā uz to, vai konkrētais bērns faktiski izmanto to tiesību būtību, kas viņam izriet no LESD 20. pantā paredzētā statusa. Lai izvairītos no tā, ka šim bērnam šī faktiskā izmantošana tiek liegta, valsts tiesām, kurām ir jālemj par prasību, kas celta par minēto iestāžu lēmumu, ir jāņem vērā faktiskie apstākļi, kas radušies pēc šī lēmuma pieņemšanas (pēc analogijas skat. spriedumu, 2018. gada 17. aprīlis, B un *Vomero*, C-316/16 un C-424/16, EU:C:2018:256, 94. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 53 Līdz ar to fakts, ka vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, *a priori* nav uzņēmies attiecīgā bērna ikdienas aprūpi ilgu laiku un iespējamā atkarības attiecību, kas varētu rasties šajā laikposmā, neesamība, nevar tikt atzīts par izšķirošu, jo šis fakts neizslēdz to, ka dienā, kad tās pašas iestādes vai valsts tiesas pieņem nolēmumu, šis vecāks faktiski uzņemas atbildību par šo aprūpi.
- 54 Turklāt šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa ir nospriedusi, ka tas, ka vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, dzīvo kopā ar nepilngadīgu bērnu, Savienības pilsoni, nav nepieciešams nosacījums, lai noteiktu, vai starp viņiem pastāv atkarības attiecības (spriedums, 2022. gada 5. maijs, *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Ģimenes locekļa uzturēšanās – Nepietiekami līdzekļi), C-451/19 un C-532/19, EU:C:2022:354, 68. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 55 Savukārt ar to vien, ka minētais vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, brīdī, kad valsts tiesai ir jālemj par lietu, faktiski ikdienā aprūpē nepilngadīgu bērnu, Savienības pilsoni, nevar būt pietiekami, lai secinātu, ka pastāv atkarības attiecības, jo šim vērtējumam vienmēr ir jābūt balstītam uz visu atbilstošo apstākļu pārbaudi.
- 56 Turpinājumā attiecībā uz apstākli, ka viens no attiecīgā bērna vecākiem ir kādā dalībvalstī dzīvojošs Savienības pilsonis, ir jānorāda, ka šādam apstāklim būtu nozīme, piemērojot LESD 20. pantu, ja tiktu konstatēts, ka šis vecāks patiešām spēj un vēlas viens pats uzņemties šī bērna ikdienas un faktisko aizgādību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez* u.c., C-133/15, EU:C:2017:354, 71. punkts).
- 57 Turklāt šis apstāklis – pieņemot, ka tas ir pierādīts, – pats par sevi nav pietiekams, lai varētu konstatēt, ka starp vecāku, trešās valsts valstspiederīgo, un bērnu, Savienības pilsoni, nepastāv tādas atkarības attiecības, kuru dēļ šis bērns būtu spiests neieceļot un neuzturēties Savienības teritorijā, ja šim vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, tiktu atteiktas uzturēšanās tiesības, jo šādam konstatējumam noteikti ir jābūt balstītam uz visu atbilstošo apstākļu pārbaudi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 5. maijs, *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Ģimenes locekļa uzturēšanās – Nepietiekami līdzekļi), C-451/19 un C-532/19, EU:C:2022:354, 67. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 58 Lai arī vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, ir pienākums sniegt informāciju, kas pierāda, ka viņam no LESD 20. panta izriet uzturēšanās tiesības, īpaši pierādot, ka uzturēšanās tiesību atteikuma gadījumā bērnam tiktu liegts faktiski izmantot savas Savienības pilsoņa tiesības, tomēr, izvērtējot, vai ir izpildīti nepieciešamie nosacījumi šo uzturēšanās tiesību piešķiršanai minētajam valstspiederīgajam, kompetentajām valsts iestādēm ir jāraugās, lai valsts tiesiskā regulējuma par pierādīšanas pienākumu piemērošana neapdraudētu LESD 20. panta lietderīgo iedarbību (spriedums, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez* u.c., C-133/15, EU:C:2017:354, 76. punkts).

- 59 Proti, šāda valsts tiesiskā regulējuma par pierādīšanas pienākumu piemērošana neatbrīvo attiecīgās dalībvalsts iestādes no pienākuma, pamatojoties uz trešās valsts valstspiederīgā sniegto informāciju, veikt nepieciešamās darbības, lai noskaidrotu, kur dzīvo otrs vecāks, šis dalībvalsts pilsonis, un lai pārbaudītu, pirmkārt, vai pēdējais minētais faktiski spēj uzņemties ikdienas un faktisko aizgādību par bērnu un, otrkārt, vai bērnam ar vecāku, trešās valsts valstspiederīgo, pastāv vai nepastāv tāda atkarības saikne, kuras dēļ, ja tiktu pieņemts lēmums pēdējam minētajam nepiešķirt uzturēšanās tiesības, bērnam tiktu liegts efektīvi izmantot no viņa kā Savienības pilsona statusa izrietošo tiesību būtību (pēc analogijas skat. spriedumu, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez* u.c., C-133/15, EU:C:2017:354, 77. punkts).
- 60 Visbeidzot, no šī sprieduma 48.–50. punktā minētās judikatūras izriet, ka tas, ka vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, ir pilnīga nepilngadīgā bērna aizgādība, ir atbilstošs, bet ne noteicošs faktors, lai novērtētu faktiskas atkarības esamību, kas, kā izriet no šī sprieduma 51. punkta, nevar tieši izrietēt no tiesiskajām attiecībām, kas saista vecāku, trešās valsts valstspiederīgo, ar viņa nepilngadīgo bērnu, Savienības pilsoni.
- 61 Nemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai novērtētu, vai nepilngadīgs bērns, Savienības pilsonis, ir atkarīgs no sava vecāka, trešās valsts valstspiederīgā, attiecīgajai dalībvalstij ir jāņem vērā visi atbilstošie apstākļi, un šajā ziņā par noteicošo nevar uzskatīt to, ka vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, ne vienmēr ir uzņēmies šī bērna ikdienas aprūpi, bet viņam tagad ir pilnīga aizgādība, nedz arī to, ka otrs vecāks, Savienības pilsonis, varētu uzņemties minētā bērna ikdienas un faktisko apgādību.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 62 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka apstākļi, ka nepilngadīgs bērns, Eiropas Savienības pilsonis, kuram ir kādas dalībvalsts pilsonība, kopš savas dzimšanas dzīvo ārpus šīs dalībvalsts teritorijas un nekad nav uzturējies Savienības teritorijā, neizslēdz to, ka viens no viņa vecākiem, trešās valsts valstspiederīgais, no kura šis bērns ir atkarīgs, var iegūt atvasinātās uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz šo pantu, ja ir pierādīts, ka minētais bērns ieceļos un uzturēsies tās dalībvalsts teritorijā, kuras pilsonība viņam ir, kopā ar šo vecāku.
- 2) LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts, kurai pieteikumu par atvasinātajām uzturēšanās tiesībām ir iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais, no kura nepilngadīgais bērns, Eiropas Savienības pilsonis, kam ir šis dalībvalsts pilsonība, ir atkarīgs un kura bērns kopš dzimšanas dzīvo šajā trešā valstī un nekad nav uzturējies Savienības teritorijā, nevar noraidīt šo pieteikumu tādēļ, ka pārceļšanās uz minēto dalībvalsti, kas nepieciešama, lai bērns varētu izmantot savas Savienības pilsona tiesības, nav minētā bērna faktiskajās vai iespējamās interesēs.

- 3) LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai novērtētu, vai nepilngadīgs bērns, Eiropas Savienības pilsonis, ir atkarīgs no sava vecāka, trešās valsts valstspiederīgā, attiecīgajai dalībvalstij ir jāņem vērā visi atbilstošie apstākļi, un šajā ziņā par noteicošo nevar uzskatīt to, ka vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, ne vienmēr ir uzņēmis šī bērna ikdienas aprūpi, bet viņam tagad ir pilnīga aizgādība, nedz arī to, ka otrs vecāks, Savienības pilsonis, varētu uzņemties minētā bērna ikdienas un faktisko apgādību.**

[Paraksti]